

Шевченко Ю. А.,

аспірантка кафедри міжнародних фінансів ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ТЕОРЕТИЧНЕ ОСМИСЛЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ІНВЕСТУВАННЯ ТНК У ГЛОБАЛЬНОМУ ПРОСТОРИ

А Стаття присвячена проблемі визначення засад міжнародного інвестування в сучасних умовах функціонування ТНК. Досліджені поняття «інвестиції», «міжнародне інвестування» та «міжнародна інвестиційна діяльність», їх класифікація в розрізі багатьох наукових концепцій і поглядів вчених. Виявлено основні на сьогодні характеристики міжнародного інвестування, оскільки турбулентність глобального середовища постійно трансформує напрями міжнародного інвестування. Визначено основні об'єкти міжнародного інвестування залежно від наявної правової моделі в приймаючих країнах та можливості прийняття оптимального інвестиційного рішення управлінським персоналом ТНК.

Проаналізовано можливі співвідношення між суб'єктами й об'єктами міжнародного інвестування щодо розташування та визначення їхнього місця всередині міжнародної інвестиційної діяльності. Досліджено правове підґрунтя розвитку міжнародного інвестування в сучасних умовах діяльності ТНК та інших суб'єктів міжнародної інвестиційної діяльності. Розроблені рекомендації щодо здійснення покрокового прийняття оптимального інвестиційного рішення.

К Глобальне середовище, договори, інвестиції, інвестиційна діяльність, міжнародне інвестування, модель, ТНК.

ТЕОРЕТИЧЕСКОЕ ПОНИМАНИЕ МЕЖДУНАРОДНОГО ИНВЕСТИРОВАНИЯ ТНК В ГЛОБАЛЬНОМ ПРОСТРАНСТВЕ

Шевченко Ю. А.,

аспірантка кафедри міжнародних фінансів ГВУЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

А Стаття посвящена проблеме определения сущности международного инвестирования в современных условиях функционирования ТНК. Исследованы понятия «инвестиции», «международное инвестирование» и «международная инвестиционная деятельность», их классификация в разрезе многих научных концепций и взглядов ученых. Выявлены основные на сегодняшний день характеристики международного инвестирования, так как турбулентность глобальной среды постоянно трансформирует направления международного инвестирования. Определены основные объекты международного инвестирования в зависимости от имеющейся правовой модели в принимающих странах и возможности принятия оптимального инвестиционного решения руководством ТНК.

Проанализированы возможные соотношения между субъектами и объектами международного инвестирования по поводу расположения и определения их места внутри международной инвестиционной деятельности. Исследована правовая основа развития международного инвестирования в современных условиях деятельности ТНК и других субъектов международной инвестиционной деятельности. Разработаны рекомендации относительно пошагового принятия оптимального инвестиционного решения.

К Глобальная среда, договоры, инвестиции, инвестиционная деятельность, международное инвестирование, модель, ТНК.

THE ORETICAL COMPREHENSION OF INTERNATIONAL INVESTMENT OF TNC'S IN THE GLOBAL SPACE

Shevchenko Y. A.,

Postgraduate of the Department of International Finance, SHEE «Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman»

A The article is devoted to the essence of the definition of international investment in modern operation conditions of TNCs. We research concepts of «investment», «international investment» and «international investment activity» and their classification in the context of many scientific concepts and views of scientists. The article shows the basic characteristics of the international investment in today's time, as the turbulence of the global environment is constantly transforming the areas of international investment. It defines the main objects of international investment, depending on existing legal models in the host countries and the possibility of taking optimal investment management decisions of TNCs.

We analyze the possible relationships between the subjects and objects of international investment over the location and determination their place in international investment activity. The article investigates the legal basis for the development of international investment in modern conditions of the activities of TNCs and other subjects of international investment activity. It recommends the implementation of the step by step optimum investment decision.

K Global environment, contracts, investments, investment activity, international investment, model, TNC.

Погляд на проблему

Останнім часом світові економічні процеси зазнають постійного впливу від нових і вагомих чинників, які поширюються за межі однієї країни і виникають в інших, змінюючи звичну діяльність їхніх суб'єктів економіки. Це призводить до того, що виникають зовсім не схожі на своїх попередників суб'єкти та об'єкти, що функціонують в мережі міжнародних економічних відносин та здійснюють свою трансформовану діяльність, адаптуючися до таких умов.

Аналіз останніх світових тенденцій дає нам підставу зазначити, що міжнародні економічні відносини більш ускладнилися внаслідок процесів глобалізації та волатильності світового фінансового ринку. В результаті цих перетворень виникли і бурхливо розвиваються такі потужні суб'єкти міжнародних економічних відносин, як транснаціональні компанії (ТНК). Маючи значну базу факторів виробництва, вони демонструють свою конкурентоспроможність в умовах різноманітних економічних криз і коливань.

ТНК намагаються мати і використовувати кваліфікований управлінський персонал для того, щоб уникнути непередбачуваних збитків, що можуть виникнути в результаті форс-мажорних обставин в країнах, яким надаються інвестиції. Отже, ТНК мають вивчити можливості диверсифікації форм та об'єктів міжнародного інвестування з урахуванням ризиковості, дохідності та окупності. Надаючи інвестиції, ТНК зважують переваги та недоліки від міжнародного інвестування і складають власні стратегії функціонування. Але вони не роблять це ізольовано, а співдіють з іншими суб'єктами інвестиційної діяльності. Тому дослідження цієї проблеми є досить актуальним і потребує подальшого вивчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Вивченням та дослідженням засад міжнародного інвестування займалися багато зарубіжних і вітчизняних науковців, насамперед Дж. Даннінг [4], Л. Дж. Гітман [11], М. Д. Джонк [11], К. Р. Макконел [13], С. Коуен [3], Б. Легум [6], С. Хаймер [5], У. Шарп [14], І. А. Бланк [10], Д. Г. Лук'яненко [12], Л. В. Руденко-Сударєва [7] та інші.

Ці дослідження цілком розкривають сутність міжнародного інвестування, вивчаючи різні критерії та класифікації інвестицій і міжнародного інвестування, надають пояснення основних процесів міжнародного інвестування і його характеристик у сучасних умовах. Вони становлять практичний інтерес, бо розглядають інвестиції з різноманітних позицій, виявляючи, таким чином, спільні та відмінні риси в їхньому групуванні та важливість для наукового середовища. Але в умовах глобального світу постійно виникають нові форми і об'єкти міжнародного інвестування, в які ТНК намагаються вкладати, щоб здійснювати диверсифікацію інвестування. Для цього ТНК з іншими суб'єктами міжнародної інвестиційної діяльності досліджують законодавство країн, яким надаватимуться інвестиції, для того, щоби якомога чіткіше зазначити умови інвестиційних договорів на міжнародному і національному рівнях. Через це виникає

необхідність у подальшому дослідженні цього питання і більш глибокого його аналізу і вивчення.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми

В умовах сучасного турбулентного глобального середовища міжнародне інвестування з його різними аспектами і напрямками набуває щоразу більшого значення. Суб'єкти міжнародної інвестиційної діяльності для ухвалення оптимальних інвестиційних рішень беруть до уваги дослідження факторів та умов країн, куди мають намір вкласти інвестиції, інакше, не врахувавши необхідних чинників, компанії можуть отримати збитки і втратити конкурентоспроможність на міжнародному ринкові. Через що існує необхідність теоретичного осмислення міжнародного інвестування ТНК у глобальному просторі та розкриття основних концепцій і поглядів на інвестиції та міжнародне інвестування.

Метою статті є аналіз та ретельне дослідження сутності міжнародного інвестування ТНК в умовах глобального середовища як структури міжнародної інвестиційної діяльності, що в контексті об'єктно-суб'єктної диспозиції вимагає правильного добору характеристик для ухвалення оптимального інвестиційного рішення з урахуванням і кризових явищ в економіках їх країн, що приймають інвестиції.

Основні результати дослідження. Аналіз літературних джерел засвідчує, що визначальними чинниками розвитку міжнародної інвестиційної діяльності слід вважати два найбільш виразних процеси сучасності. По-перше, транснаціоналізацію, визначену професором Л. В. Руденко-Сударєвою та Д. О. Гуртовим як найбільш сформований і завершений етап у процесі інтернаціоналізації підприємницької діяльності суб'єктів будь-якої форми власності, який характеризується високим рівнем географічної диверсифікованості системи ресурсного забезпечення (матеріально-виробничий, інтелектуально-кадровий, фінансовий та інформаційний ресурси); гнучкою організаційною архітектурою з обов'язковим виокремленням одного головного (або кількох) керівного ідеолого-стратегічного ядра, що продукує єдину бізнес-ідеологію із синтезом філософії волюнтаризму, прагматизму і лібералізму; пріоритетним використанням прямого зарубіжного інвестування як інструмента зовнішньоекономічної експансії; непереборним прагненням корпоративного топ-менеджменту до глобального панування на основі системного цілеспрямованого застосування фінансової могутності, інформаційного і політичного впливу, коаліційної сили зв'язків з урядами та засобів силового і прихованого тиску [8].

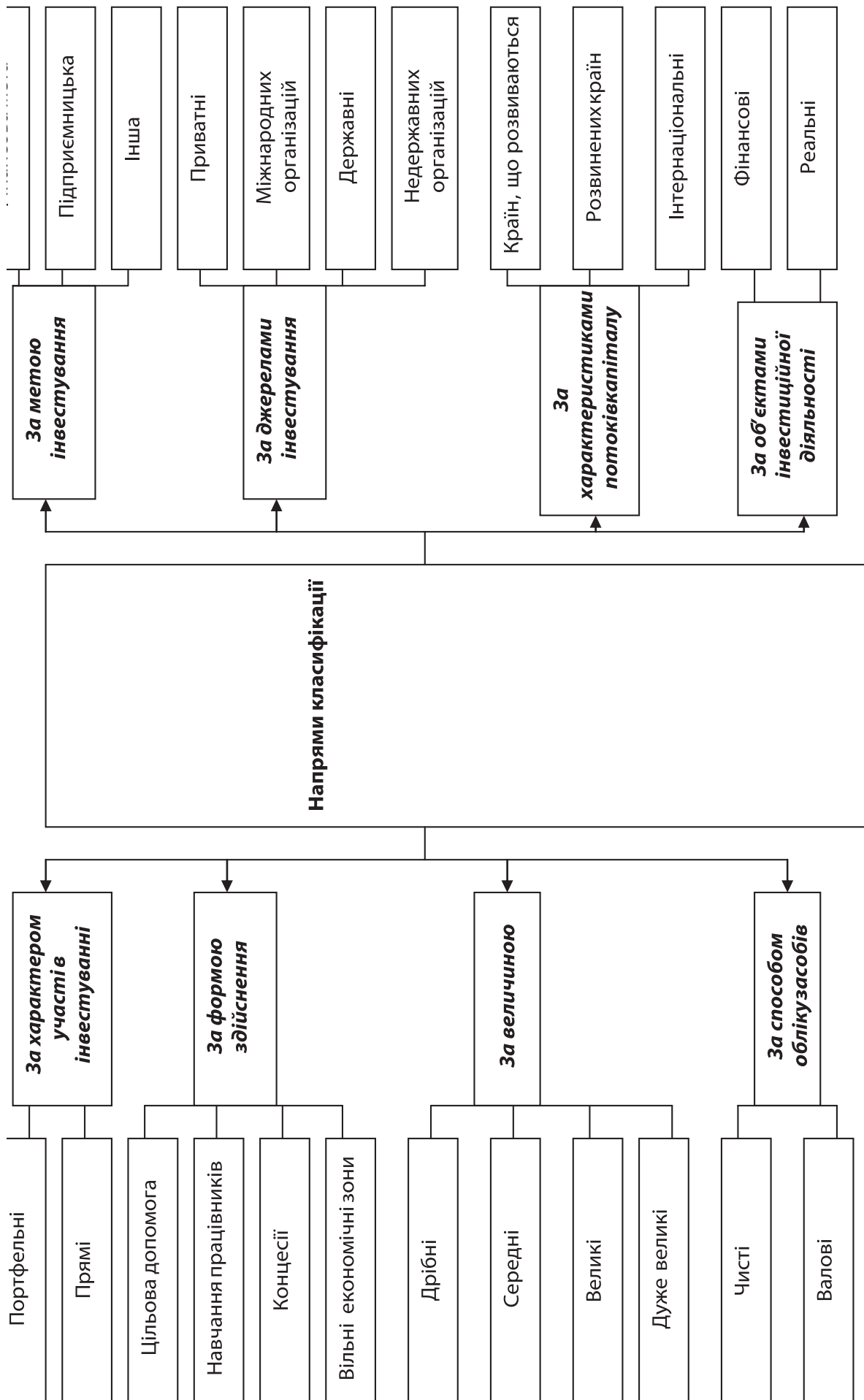

Рис. 1. Класифікація інвестицій за різними підходами [10–12]

По-друге, як зазначають автори, глобальний економічний простір усе виразніше демонструє розвиток фінансової глобалізації – одного з напрямків процесу абсолютної глобалізації, який на тлі широкомасштабної лібералізації валютних режимів й розвитку інформаційних технологій уможливорює стрімке зростання обсягів світових фінансових потоків і операцій на світових фінансових ринках; розквіт фінансового інжинірингу, що сприяє поширенню фіктивних капіталів і провокує виникнення «фінансових бульбашок»; посилення інтеграційних зв'язків національних фінансових ринків та їх стрімкого перетворення у єдиний світовий фінансовий простір з відповідною модифікованою конфігурацією світової фінансової архітектури [9].

Хоча головні суб'єкти процесів транснаціоналізації – ТНК – розташовані по цілому світі й кожна має свою власну розгалужену систему філій, дочірніх підприємств та підрозділів, але в розпорядженні кожної компанії є власні активи, оборотні і необоротні, якими вони намагаються найефективніше управляти для подальшого примноження фінансових ресурсів та майбутнього розвитку в умовах турбулентного світового середовища. Внаслідок цього виникає необхідність здійснювати інвестування не тільки в країні базування ТНК, але і в країнах, що приймають інвестиції. Для цього необхідно враховувати чи не всі фактори, щоб якомога знизити ризику та втрати від міжнародного інвестування.

Відповідно до досліджень Б. Легума, міжнародне інвестування визначається як довгострокове вкладення капіталу з метою отримання прибутку, розвитку інвестиційних потреб та отримання соціального ефекту [6].

Також варто зазначити, що міжнародне інвестування є цілеспрямованим процесом вкладення коштів у пріоритетні галузі економіки. Але це припущення виглядає ефективним лише в розвинених країнах, що приймають інвестиції, бо в країнах, що розвиваються, державна політика підтримання інвестиційної діяльності спрямована на досягнення економічного зростання, через що уряд намагається підтримувати рівень заощадження і технологічні розробки для зменшення відпливу капіталу за кордон. Отже, роль міжнародного інвестування є ключовою для далекосяжної перспективи, бо рівень інвестицій та ефект від їхнього об'єму залежить від періоду, протягом якого здійснювалася інвестиційна діяльність суб'єктів міжнародних економічних відносин, тому що ТНК, інвестуючи в розвинені країни, знижують власний ризик майже до мінімуму. А от країни, що розвиваються, характеризуються незначним або недостатнім рівнем економічної безпеки, що може спричинити втрату не

тільки відсотків або іншого ефекту від інвестування, а також первинних інвестицій.

Через це виникає таке поняття, як «міжнародна інвестиційна діяльність», що означає сукупність дій інвесторів та інших учасників з приводу здійснення інвестування за кордон з метою отримання прибутку [6].

Міжнародне інвестування має важливу роль для визначення і становлення економічного зростання будь-якої економіки, а також є одним із головних напрямків розвитку великих корпорацій та компаній, бо саме завдяки акумулюванню капіталу можна передбачити нинішні і майбутні виклики, використовуючи необхідну частину інвестицій для конкурентної діяльності.

Насамперед, міжнародна інвестиційна діяльність передбачає поняття «інвестиції», яке протягом тривалого часу цікавить багатьох зарубіжних і вітчизняних науковців. Як воно інтерпретувалося, наведено в таблиці 1 [3; 6; 10–14].

Поняття «інвестиції» походить від латинського слова *invest*, що означає «вкладати кошти». Першим, хто спробував дати визначення інвестиціям, був Ф. Кене. На його думку, інвестиції є необхідними витратами для визначення вартості товарів [10]. Згодом А. Сміт розглядав інвестиції як процес нагромадження капіталу, що є наслідком заощаджень [10]. Утім, Д. Рікардо зазначив, що джерелом інвестицій є прибуток, а нагромадження основного капіталу може викликати зниження норми прибутку, тому найкраще вкладати в продуктивні сили, що на майбутнє забезпечать необхідною нормою прибутку [10].

К. Маркс в своїй праці розглядав інвестиції як капіталізацію доданої вартості, на відміну від попередніх вчених [3]. Цікавим є погляди на інвестиції Л. Дж. Гітмана, бо на його думку вони є інструментом, в який можна вкладати власні ресурси і таким чином отримувати дохід [11]. Вітчизняна наука також має досягнення у дослідженні інвестицій та їх природи. Наприклад, А. А. Пересада, В. Г. Федоренко, Д. Г. Лук'яненко, Б. В. Губський, О. М. Мозговий запропонували поняття чистих і валових інвестицій та розглянули їхню роль в економіці [12].

У учасників інвестиційної діяльності виникає потреба у вивченні всіх форм інвестицій і зарубіжних ринків для того, щоб отримати найкращі результати своєї діяльності.

В економічному обороті існує безліч критеріїв для класифікації інвестицій (див. рис. 1). Це обумовлено, насамперед, розрізненням різних рівнів класифікації, а саме: макро- або макрорівня, а також неможливістю виділити оптимальну класифікацію

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ПОНЯТТЯ «ІНВЕСТИЦІЇ» РІЗНИМИ АВТОРАМИ

Таблиця 1

АВТОРИ	ЩО ТАКЕ ІНВЕСТИЦІЇ
Ф. Кене	Сума початкових авансів або капітальних вкладень з метою одержання доходів; або є необхідні для виробництва витрати, що визначають вартість товарів
А. Сміт	Процес нагромадження капіталу, що є наслідком заощаджень
Д. Рікардо	Результат вкладення прибутку в розвиток продуктивних сил
К. Маркс	Процес капіталізації частини доданої вартості, тобто перетворення її на капітал; процес капіталістичного нагромадження, який здійснюється під впливом конкурентної боротьби з метою збільшення обсягів виробництва і прибутку
П. Самуельсон	Процес створення нового реального капіталу
Дж. Кейнс	Поточний приріст цінностей капітального майна внаслідок виробничої діяльності даного періоду
К. Макконелл	Витрати на будівництво нових заводів, на закупівлю машин і обладнання тощо
У. Шарпом	Вкладання грошей сьогодні, щоб мати їх суму у майбутньому
Л. Дж. Гітман, М. Д. Джонк	Будь-який інструмент, в який можна вкласти гроші, розраховуючи зберегти або збільшити його вартість і (або) забезпечити позитивну величину доходу
Т. В. Дорошенко	Вкладення грошових, майнових та інтелектуальних цінностей
А. В. Мертенс	З макроекономічного погляду, це частина валового внутрішнього продукту, яка не споживається в поточному періоді і забезпечує приріст капіталу в економіці. Мікроекономіка визначає інвестиції як процес створення нового капіталу (включно із засобами виробництва і людським капіталом)
І. А. Бланк	По-перше, як об'єкт економічного управління; по-друге, як найбільш активна форма залучення нагромадженого капіталу в економічний процес; по-третьє, як можливість використання нагромадженого капіталу у всіх його формах; по-четверте, як альтернативна можливість вкладення капіталу в будь-які об'єкти господарської діяльності; по-п'яте, як джерело генерування ефекту підприємницької діяльності; по-шосте, як об'єкт ринкових відносин; по-сьоме, як об'єкт власності і розпорядження; по-восьме, як носій фактора ризику і фактора ліквідності
А. А. Пересада, В. Г. Федоренко, Д. Г. Лук'яненко, Б. В. Губський, О. М. Мозговий	Вчені розрізняють валові і чисті інвестиції. Валовими інвестиціями вважають обсяг інвестованих коштів, спрямований на відтворення у певному періоді; фонд відновлення, за рахунок якого формуються нові виробничі фонди, є джерелом чистих інвестицій

інвестицій на мікрорівні через те, що господарюючі суб'єкти мають різну галузеву належність і організаційну структуру, а отже, жодна класифікація не буде охоплювати весь спектр характеристик для окремого суб'єкта господарювання.

Так, міжнародні інвестиції за характером участі в інвестуванні поділяють на прямі, портфельні, похідні фінансові інструменти (крім резервів) і опціони на акції для співробітників, інші інвестиції, резерви [1].

Прямими інвестиціями називається переміщення капіталу між країнами з метою отримати контроль або значний вплив на управління компанією, яка знаходиться за межами материнської компанії ТНК.

Протилежними, з огляду на роль в управлінні компанії, є портфельні інвестиції, які на відміну від прямих не встановлюють контролю над

підприємством, але пов'язані з експортом капіталу у вигляді боргових цінних паперів або з інструментами участі, частка яких становить менше 10 % [14, с. 28].

Наприклад, за характеристикою потоків капіталу, існують інвестиції країн, що розвиваються, розвинених країн та інтернаціональні.

За метою інвестування міжнародні інвестиції поділяються на такі, що орієнтуються на різні досягнення: фінансової мети, підприємницької мети, іншої мети [6].

За джерелами походження міжнародні інвестиції є приватні, державні, міжнародних організацій, змішані; недержавних організацій [3].

Як вже зазначалося, міжнародне інвестування є можливістю вкласти гроші сьогодні для того, щоб отримати велику суму в майбутньому [14]. За цим критерієм міжнародні інвестиції розподіляються на

фінансові та реальні. Реальні інвестиції – це вкладення в матеріальні та нематеріальні активи, такі як земля, обладнання, ліцензії, патенти, товарні знаки та інші об'єкти інтелектуальної власності.

За ступенем надійності інвестиції класифікують на такі, що мають низький і високий рівні ризику. Згідно із С. Коуеном, чим більше значення показників (абсолютного або відносного) відношення прибутку до вкладених коштів, тим більший ризик, і навпаки [3, с. 227]. У кожного типу розміщення капіталу є базові характеристики ризику. Однак у кожному конкретному випадку ризик визначається з урахуванням деяких особливостей. Найбільш ризиковими є інвестиції в сферу досліджень і розробок, де загалом складно оцінити потреби в ресурсах і самі очікувані результати. Менш ризиковими є інвестиції в галузі з досить певним, уже сформованим ринком збуту.

Варто зазначити, що в глобальному просторі ТНК для себе класифікують інвестиції за цілями вкладення. Йдеться про інвестиції в створення нових потужностей і можливостей виробництва (придбання нових технологій, робочих ліній, конвеєрів, модернізація необоротних активів); інвестиції для підвищення ефективності власного виробництва (проведення навчань персоналу, підвищення класифікації тощо); інвестиції для задоволення потреб населення (інвестиції в підвищення рівня життя населення тощо).

Ці класифікації розробляються для того, щоб узагальнити та пояснити основні тенденції міжнародного інвестування.

Через те, що міжнародне інвестування в сучасних умовах глобалізації набуває форми одного з пріоритетних напрямків функціонування ТНК, з'являється можливість вийти на зарубіжний ринок і отримати власну нішу в глобальному економічному просторі, який перебуває під впливом постійних змін. Інвестування надає компаніям конкурентні переваги за умови дотримання усіх необхідних процедур визначення найбільш оптимального варіанту інвестування і сприяє досягненню поставлених цілей, що їх встановлює інвестиційна політика підприємства з урахуванням

інвестиційного клімату та ризиків, які можуть виникнути в країнах, що приймають інвестиції. Як відомо, підприємницька діяльність здійснюється суб'єктами на власний розсуд і ризик.

Міжнародне інвестування тут постає як переміщення капіталу між суб'єктами міжнародної інвестиційної діяльності з метою якнайкращого використання та отримання вигоди для подальшого розвитку власних потужностей.

Відповідно до розробленої класифікації інвестицій існують теорії мотивацій міжнародного інвестування у формі прямих іноземних інвестицій. Їх можна класифікувати таким чином: теорія ринкової недосконалості, марксизм, еволюційна економічна теорія, інституційна теорія, теорія інтерналізації, неокласична теорія тощо.

З огляду на це, відповідно до теорії ринкової недосконалості С. Хаймера [5, с. 110], міжнародне інвестування компанії за кордон виглядає як стратегія для капіталізації певних можливостей, які, однак, не можуть бути поділені між конкурентами на зарубіжному ринку.

Зовсім інший погляд на міжнародне інвестування запропонували прихильники марксизму. Згідно з ним, основою міжнародного інвестування є теорія вивезення капіталу, тобто цей процес відбувається відповідно до закону зменшення норми прибутку [6].

Інша теорія, що розкриває сутність міжнародного інвестування у формі ПІІ, є інституційна теорія, одним із яскравих представників і розробників якої є Дж. Даннінг. Його концепція зосереджена на побудові та вивченні структури «OLI» (див. рис. 2) [4, с. 71].

Однією з причин виникнення інвестиційної діяльності є те, що інвестиційна активність будь-якого економічного суб'єкта виникає внаслідок заощаджень на майбутні потреби, що з'являється через збільшення споживання благ у майбутньому. Тобто, міжнародне інвестування є певною сферою економічної діяльності суб'єктів міжнародних економічних відносин.

Ці характеристики є основою розуміння міжнародного інвестування, згідно із Й. Шумпетером

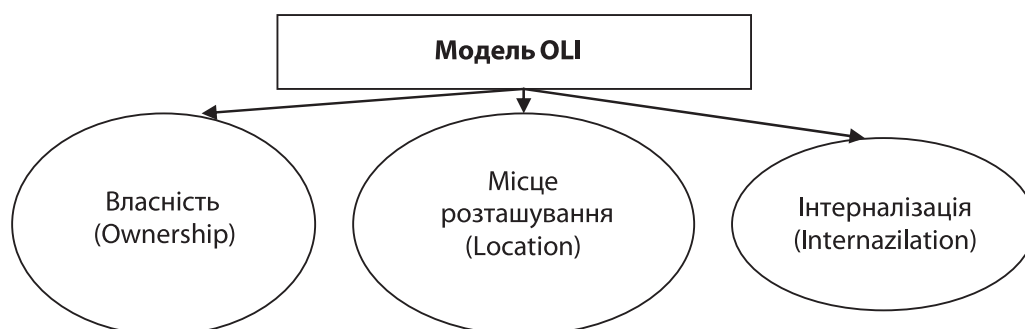

Рис. 2. Структура моделі «OLI» Дж. Даннінга [4]

[3, с. 109]. Воно характеризується інвестиційною активністю ТНК та інших господарюючих суб'єктів як певні відносини, що визначаються не тільки об'єктивними обставинами господарської діяльності, але також завдяки суб'єктивним факторам у самому підприємстві, що стимулюють інвестиційну діяльність.

Теорія інтерналізації Баклі [2] стосується розширення прямих операцій компанії і приведення їх під спільну власність, а також контролю за діяльністю, яка здійснюється на посередницьких ринках, що пов'язують компанію з клієнтами. ТНК отримують вигоду завдяки створенню власного внутрішнього ринку, а операції всередині компанії проводяться за нижчою ціною.

Міжнародне інвестування здійснюється в умовах міжнародних договорів і національного законодавства, які регулюють відносини між країнами щодо інвестування та запроваджують необхідні режими інвестування для інвесторів з метою збільшення потоків іноземних інвестицій в різних формах до країн, що їх приймають, а також встановлюють відповідальність за порушення норм міжнародного права.

До них належать Конвенція про вирішення інвестиційних спорів між державами та приватними особами інших держав (Вашингтонська конвенція 1965 р.), Конвенція про заснування «Багатостороннього агентства з гарантування інвестицій» (Сеульська конвенція 1985 р.), Угода про заснування Всесвітньої Торгової Організації (ВТО) 1994 р., Угода щодо торговельних аспектів іноземних інвестицій (TRIMS) 1994 р., Угода про заснування Міжнародного валютного фонду (МВФ) 1944 р., Угода про заснування Міжнародного банку реконструкції та розвитку (МБРР) 1944 р., Угода про заснування Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР) 1990 р., а також Резолюції Генеральної Асамблеї ООН [6].

В результаті дослідження сутності міжнародного інвестування та міжнародних договорів, які регулюють процес інвестування, можна ідентифікувати моделі щодо визначення об'єкта міжнародного інвестування, а саме: канадську, французьку, німецьку, англійську та американську [6, с. 81].

Вони мають певну схожість між собою, хоча можна виділити не тільки спільні, але й відмінні риси між ними і характерні для них управлінські рішення, що до них буде вдаватися персонал ТНК, здійснюючи міжнародне інвестування.

Канадська модель відрізняється від інших тим, що об'єктом інвестування є кредит або борг за умови, що він є нормативним капіталом на території, де розташована фінансова установа. Що стосується французької моделі, вона узагальнює об'єкти міжнародного

інвестування та групує їх за напрямками. Німецька та англійська моделі є аналогічними до французької моделі. А в американській моделі додаються такі об'єкти інвестування, як договори на управління, виробництво, розподіл доходів тощо [6].

Об'єднує усі моделі наявність таких об'єктів інвестування, як акції і частки в акціонерному капіталі; укладення договорів концесії або комерційні концесії за законом; облигації і боргові зобов'язання; права інтелектуальної власності.

Основними управлінськими етапами ухвалення оптимального інвестиційного рішення є складання бізнес-плану, що зазначає усі наявні варіанти об'єктів інвестування; вивчення законодавства країни, що приймає інвестиції; консультування експертів у сфері юриспруденції щодо правильності визначення об'єкта інвестування; обрання спільної категорії дослідження, що стосується кожної з груп; порівняння норм у статтях законів сторін інвестиційної діяльності; вивчення відмінних рис об'єктів інвестування. Необхідно пам'ятати, що англійська система законодавства має складнішу структуру і базується на прецедентному праві. У процесі підписання інвестиційного договору або договору, в якому йдеться про інвестиції, під час переговорів слід зазначити усі можливі розбіжності.

Розглядаючи міжнародне інвестування щодо його об'єктів, варто звернути увагу на те, що важливе значення для завершення інвестиційної діяльності в будь-якій країні має дослідження основних суб'єктів міжнародного інвестування, які з кожним роком адаптуються та видозмінюються відповідно до національного законодавства країн, які приймають інвестиції, що розгортають свою діяльність на розширення власного бізнесу і завоювання закордонних ринків [7].

Наприклад, відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 року суб'єктами (інвесторами і учасниками) інвестиційної діяльності можуть бути громадяни і юридичні особи України та іноземних держав, а також держави. Тобто, в інвестиційній діяльності бере участь велике коло учасників, які здійснюють інвестування в різні об'єкти інвестування [1].

З цього виходить, що основними суб'єктами міжнародного інвестування виступають інвестори, фізичні та юридичні особи інших держав також. Але українське законодавство до суб'єктів інвестиційної діяльності ще включає недержавні пенсійні фонди, інститути спільного інвестування, страховиків та фінансові установи, що є юридичними особами публічного права, які здійснюють інвестиційну діяльність відповідно до законодавства, що визначає її особливості.

Основними суб'єктами в міжнародному інвестуванні є країни. Вони виступають як суб'єкти двосторонніх зв'язків, результатом яких стає перерозподіл капіталу і робочої сили. Йдеться про країни, що приймають інвестиції, і країни-донори, що надають власні ресурси у користування іншим суб'єктам.

Попередньо зазначалося, що суб'єктами міжнародного інвестування, які надають тепер найбільший об'єм інвестицій саме у формі прямих іноземних інвестицій у країни, що їх приймають, є транснаціональні корпорації. Вони мають потужну матеріальну і наукову базу, що має постійно розвиватися і доповнюватися новими корективами з боку керівників самої ТНК та отримувати найбільшу користь від міжнародного інвестування, бо зарубіжний ринок має завжди багато несподіванок, через які існує великий ризик втратити не тільки прибутки від інвестування, а й початкові інвестиції.

Основні суб'єкти міжнародного інвестування не існують окремо одні від одних. Наприклад, держава співдіє з ТНК, також фізичні особи, що є власниками або засновниками ТНК, можуть бути інвесторами в певну галузь економіки окремо від самого комплексу

підприємств. На діяльність ТНК впливають нормативно-правові акти тої країни, де розташована материнська компанія, і країни, що приймає інвестиції.

Тобто, неперервна взаємодія цього кола суб'єктів, що постійно перетинаються одні з одними, є обов'язковою умовою. Ці суб'єкти задля подальшої перспективи будуть намагатися зіставляти та оцінювати ще більші ризики власного інвестування, які пов'язані з виходом на зарубіжні ринки.

З кожним роком суб'єктам міжнародного інвестування буде щораз складніше робити дослідження іноземних ринків через те, що можуть відбутися різкі спалахи економічного зростання, які здатні, з одного боку, розширити кількість інвестицій у країни, що їх приймають, а з іншого, усунути можливість пропозиції власних інвестицій ТНК у певні країни.

Розгляд суб'єктів міжнародного інвестування дає підставу створити сучасну об'єктно-суб'єкту диспозицію в умовах глобального середовища (див. рис. 3).

Для ухвалення оптимального інвестиційного рішення управлінським персоналом ТНК слід звернути увагу на те, що розвиток світової економічної системи перебуває під впливом циклічності, а саме

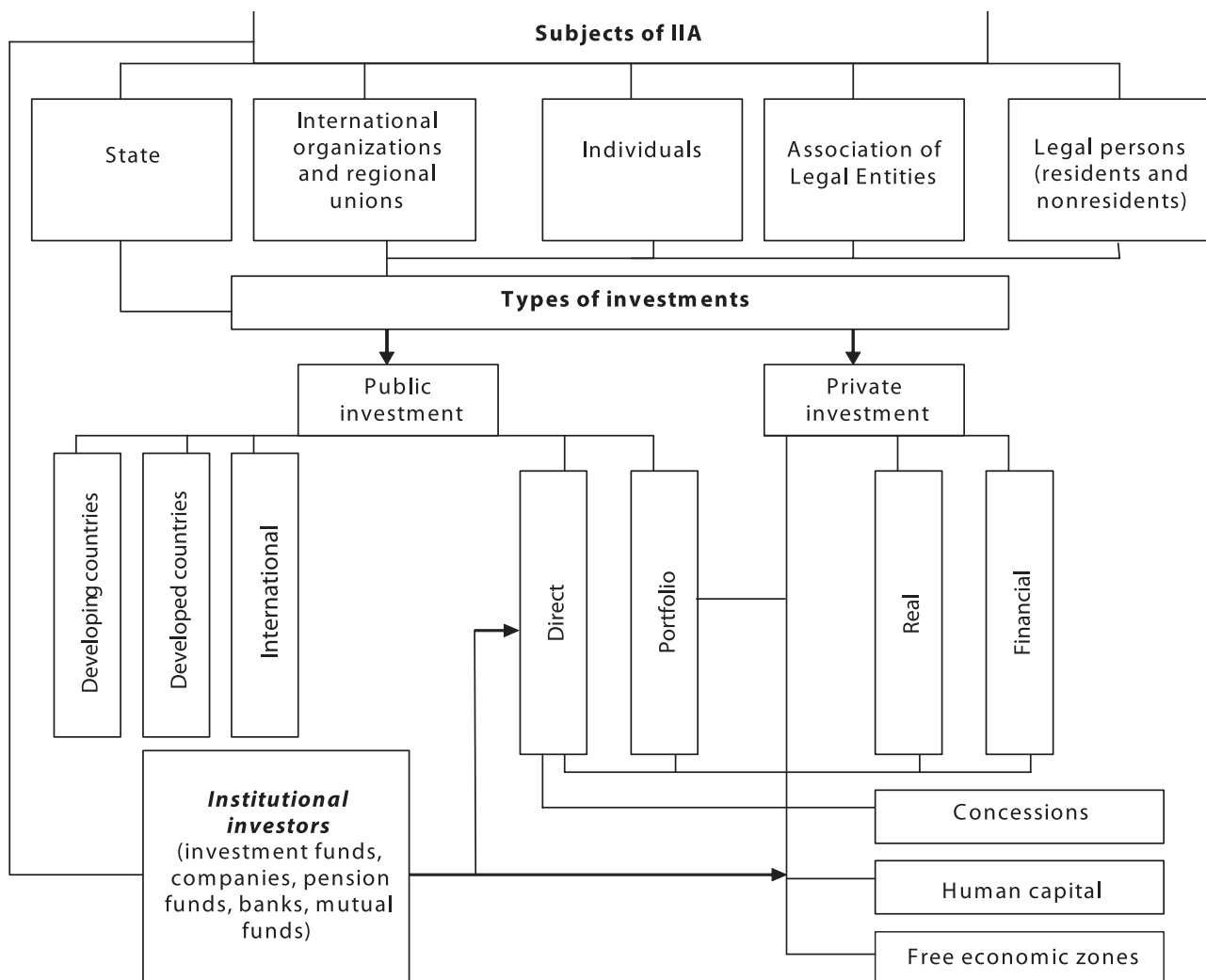

Рис. 3. Сучасна об'єктно-суб'єкту диспозиція в міжнародній інвестиційній діяльності [7-14]

довгої хвилі циклу, що виникла в 2010–2011 роках і досягне пікових значень протягом 2020–2040 років. Тому ТНК слід трансформувати власну інвестиційну поведінку як розміщення інвестицій в країнах, що зможуть швидко адаптуватися до нових викликів майбутнього [7, с. 29].

Але, щодо майбутньої перспективи, ТНК можуть залишатися основними суб'єктами міжнародного інвестування, бо країни і фізичні особи можуть не впоратися з постійними коливаннями на фінансовому ринку, де фінансові кризи можуть спричинити зростання зовнішнього боргу країни, а у фізичних осіб не виявиться достатньої кількості заощаджень для здійснення інвестування, тим паче за кордон.

Висновки

Сутність міжнародного інвестування становить процес передачі капіталу між країнами з метою отримання прибутку або іншого ефекту,

який сподіваються отримати інвестори. Багато хто з дослідників розглядає сутність міжнародного інвестування з різних боків, від мікрорівня до макrorівня, що дозволяє побачити необхідність і важливість інвестиційної діяльності будь-яких компаній, серед них і ТНК. Акумуляція капіталу впливає на добробут населення країни, що приймає інвестиції, та розвиває потенціал економічного розвитку цієї країни. Через це велика кількість теорій пояснює природу і характеристики міжнародного інвестування, але не тільки в контексті вигоди, яку отримують суб'єкти міжнародних економічних відносин, а також завдяки розкриттю інструментів і наслідків інвестування.

Міжнародне інвестування в сучасних умовах глобалізації набуває форми одного з пріоритетних напрямків функціонування ТНК, бо дає можливість вийти на зарубіжний ринок і отримати власну нішу в глобальному економічному просторі, що перебуває під впливом постійних чинників та змін.

1. Про інвестиційну діяльність: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 47. – С. 646 с.
2. Buckley P. J. and Casson M. The internalisation theory of the multinational enterprise: a review of the progress of a research agenda after 30 years / M. Casson, P. J Buckley. – UK: Macmillan, London, 2010. – pp. 1563–1580.
3. Cohen, Stephen D. Multinational corporations and foreign direct investment: avoiding simplicity, embracing complexity / Stephen D. Cohen. – UK: Oxford, 2010. – 382 p.
4. Dunning J. H. Toward an eclectic theory of international production: some empirical tests / J. H. Dunning. – UK: Journal of International Business Studies, 2012 Vol. 11 No. 1, pp. 9–31.
5. Hymer S. The efficiency (contradictions) of multinational corporations / S. Hymer. – USA: American Economic Review, 2010. – Vol. 60, pp. 441–448.
6. Legum B. "Defining Investment and Investor: Who is Entitled to Claim?" presentation at the Symposium "Making the Most of International Investment Agreements: A Common Agenda" co-organised by ICSID, OECD and UNCTAD, 12 December 2005, Paris.
7. Rudenko-Sudariyeva L., Krysiuk R. Modern factors in the development of international investment / L. Rudenko-Sudariyeva, R. Krysiuk // The practical science edition "Independent AUDITOR". – 2015. – № 14 (IV). – pp. 27–36.
8. Rudenko-Sudariyeva L., Mozhoviy O., Hurtov D. Processes of globalizations and transnationalizations: Theoretical and methodological approach to comprehensive evaluation (part 2). // Journal of European Economy: Publication of Ternopil National Economic University. – 2010. – (№ 3). – pp. 271–296.
9. Руденко-Сударєва Л. В., Гуртов Д. О. Комплексна методика розробки моделі квантифікованої оцінки процесу транснаціоналізації // Міжнародна економічна політика: Наук. журнал. – № 10–11 / Голов. ред. Д. Г. Лук'яненко. – К.: КНЕУ, 2009. – с. 62–84.
10. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент: Учебный курс. – К.: Эльга-Н, Ника – Центр, 2002. – 448 с.
11. Гитман, Лоренс, Дж., Джонк, Майкл Д. Основы инвестирования: Пер. с англ. / Академия народного хозяйства при правительстве РФ. – М.: Дело, 1997. – 1008 с.
12. Лук'яненко Д. Г., Моззовий О. М. Ринок цінних паперів: регуляторна структуризація в умовах глобалізації // Ринок цінних паперів України. – 2005. – № 9–10. – с. 3–14.
13. Макконнелл К. Р. Экономика: принципы, проблемы и политика. Пер. с 14-го англ. изд. / К. Р. Макконнелл, С. Л. Брю. – М.: ИНФРА-М, 2013. – 972 с.
14. Шарп У. Инвестиции. Пер. с англ. Буренина А. Н., Васина А. А. / У. Шарп, Г. Александер, Дж. Бэйли. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 1028 с.

1. Law of Ukraine "On Investment activity" // Supreme Council of Ukraine. – 1991. – № 47. – P. 646.
2. Buckley P. J. The internalisation theory of the multinational enterprise: a review of the progress of a research agenda after 30 years / P. J. Buckley, M. Casson. // UK: Macmillan, London. – 2010. – pp. 1563–1580.
3. Cohen S. D. Multinational corporations and foreign direct investment: avoiding simplicity, embracing complexity / Stephen Cohen. – UK: Oxford, 2010. – 382 p.
4. Dunning J. H. Toward an eclectic theory of international production: some empirical tests / J. H. Dunning. // UK: Journal of International Business Studies. – 2012. – № 11. – pp. 9–31.
5. Hymer S. The efficiency (contradictions) of multinational corporations / S. Hymer. // USA: American Economic Review. – 2010. – Vol. 60. – P. 441–448.
6. Legum B. Defining Investment and Investor: Who is Entitled to Claim? Presentation at the Symposium "Making the Most of International Investment Agreements: A Common Agenda" co-organised by ICSID / B. Legum. // OECD and UNCTAD. – 2005. – pp. 1–7.
7. Rudenko-Sudariyeva L. V. Modern factors in the development of international investment / L. V. Rudenko-Sudariyeva, R. Krysiuk. // The practical science edition "Independent AUDITOR". – 2015. – № 14. – pp. 27–36.
8. Rudenko-Sudariyeva L. V. Processes of globalizations and transnationalizations: Theoretical and methodological approach to comprehensive evaluation (part 2) / L. V. Rudenko-Sudariyeva, O. Mozhoviy, D. Hurtov. // Journal of European Economy: Publication of Ternopil National Economic University. – 2010. – № 3. – P. 271–296.
9. Rudenko-Sudariyeva L. V. A comprehensive methodology development model of evaluation of quantification of the transnationalization / L. V. Rudenko-Sudariyeva, D. A. Hurtov // International Economic Policy: Scien. journal. – К.: КНЕУ. – 2009. – № 10. – pp. 62–84.
10. Blank I. A. Investment Management: Teaching course / Blank. – К.: Элха-Н, Nick – Center, 2002. – 448 p.
11. Hytman L. J. Fundamentals of investment: Trans on Eng. / L. J. Hytman, M. D. Joenk. – М.: Delo, 1997. – 1008 p.
12. Lukyanyenko D. H. Market of securities: regulatory structuring in terms of globalization / D. H. Lukyanyenko, O. M. Mozhoviy. // Securities Market of Ukraine. – 2005. – № 9. – pp. 3–14.
13. McConnell K. R. Economics: principles, problems and policy. Trans. from the 14th Eng. edition. / K. R. McConnell, C. L. Brue. – М.: INFRA-M, 2013. – 972 p.
14. Sharp W. Investments. Trans. on English. by Burenin A. N., Chursina A. A. / W. Sharp, G. Alexander, J. Bailey. – М.: INFRA-M, 2001. – 1028 p.

Дата подачі рукописи: 14.08.2016 р.